

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง

ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

THE DEVELOPMENT OF THE STRENGTHEN COMMUNITY IN BUDDHIST PERSPECTIVE
OF BAN SALAMENG. THAPHA SUB-DISTRICT.

KOKHA DISTRICT. LAMPANG PROVINCE

กัญจนพรรณณี จุฬารมณี

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

Kanchanaphat219@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการ 2. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (ภาคสนาม) พื้นที่วิจัยคือ หมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง กลุ่มเป้าหมาย คือ เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธานกลุ่ม อสม.ประชาชนหมู่บ้านศาลาเม็ง เจ้าหน้าที่ภาครัฐผู้ประกอบการและหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 รูป/คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการ ความเข้มแข็งของชุมชน มีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ต่อการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคี ชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทุกกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จจะใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ระดับ คือ ขั้นการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ขั้นตอนการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ ขั้นการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและ

จิตใจ ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด 2. แนวทางพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง นอกจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแล้วนั้น แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ที่นำมาบูรณาการใช้ในการดำเนินการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอีกด้วย นอกจากส่งเสริมความเข้มแข็งของคนในชุมชนแล้วยังได้บ่มเพาะปูพื้นฐานให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ มีความเข้มแข็งทางจิตสำนึก สามารถสืบสานวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เข้มแข็งสืบต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนา ชุมชนเข้มแข็ง เชิงพุทธบูรณาการ

ABSTRACT

The thesis entitled “Development of Buddhist strong community of Salameng village. Thapa sub-district. Ko Kha district. Lampang province” consisted of two objectives. The study aimed: 1) to study the development of Buddhist strong community and 2) to propose ways for the development of Buddhist strong community of Salameng village. Thapa sub-district. Ko Kha district. Lampang province. This is qualitative research with the data collection through fieldwork. The research area was within Salameng village. Thapa sub-district. Ko Kha district. Lampang province. The research target groups were abbot of the temple. community leader. community president. president of the housewife group. president of Village Health Volunteer. members of Salameng village. government officers. entrepreneurs and related network agencies in total of 8 persons.

The results of the research were as follows:

1) From the study of the development of Buddhist strong community. the strength of the community was based on the consciousness of members that wanted to participate in helping each other and solving problems harmoniously. Any community that could analyze problems and decide the alternatives that led to successful solutions. that community would be able to rely on themselves and members in the community would have a better quality of life. Every successful activity had to apply the principles of community participation which could be divided into 5 levels. namely 1) problem finding process; the participation of the community to find causes of problems in the community as well as defining the

needs of the community and participating in prioritizing the needs. 2) development planning process; the participation of the community in determining the policies and objectives of the project as well as defining methods of operation and resources. 3) development operation process; the participation of the community to make benefits by supporting materials. equipment and labor. to join the administration. coordination. and to request for help from outsources. 4) receiving benefits from development process; the participation of the community to receive or accept benefits that should be gained from the development both in terms of material objects and psychological values. and 5) development evaluation process; the participation of the community in assessing how successful the development had been achieved. In community strength aspect. it was found that members of the society had love and harmony for each other.

2) Ways for the development of Buddhist strong community of Salameng village. Thapa sub-district. Ko Kha district. Lampang province. apart from the participation of members in developing strong community. the Dhamma on *Sappurisa-dhamma* or virtues of a good man could be integrated in developing strong community. Not only it increased the strength of members in the community. it also cultivated young generation to have mentally strength with a spirit of community preservation and able to continue to strengthen the culture and way of life of people in the community.

Keyword: Development of strong community. Buddhist integration

บทนำ

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วมีปัจจัย 2 ด้าน คือ ภายในประเทศเช่นการเพิ่มขึ้นของประชากรการโยกย้ายถิ่นฐาน การเปลี่ยนแปลงลักษณะของอาชีพความต้องการที่จะเข้าไป มีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ ความต้องการในบริการของรัฐที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นต้น แต่ปัจจัยสำคัญ คือ ปัจจัยภายนอกประเทศที่เข้ามามีอิทธิพลโดยตรงหรือผสมผสานกับปัจจัยภายในประเทศดังกล่าว ที่เปิดให้มีการค้าขายและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและไร้พรมแดนหรือเรียกว่า “ยุคโลกาภิวัตน์” ซึ่งได้รับการเอื้อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การเดินทาง การขนส่งสินค้า ตลอดจนความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องกำหนดแนวทางหรือวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานภาครัฐทั้งนี้ เพื่อมิให้ประเทศต้องประสบกับสภาพล้มเหลวสูญเสียโอกาสที่จะแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในเวทีโลกและเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและเข้าถึงประชาชนให้ได้มากที่สุด (พระมหานเรศ โฆสภิตติโก (ฤทธิเดช). 2557)

การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่มุ่งเสริมสร้างความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยการให้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนของตน เพื่อให้เกิดความเจริญในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมขึ้น จากสภาพในปัจจุบันของสังคมไทยปัญหาที่ชุมชนในชนบทประสบอยู่ทั่ว ๆ ไปก็คือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนประสบกับความยากจนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น เนื่องจากการขาดแคลนความรู้ในการผลิตสมัยใหม่ วิธีการผลิตยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ รวมทั้งขาดแคลนเงินทุนขาดแคลนอุปกรณ์ในการผลิต ชาวนามักจะขายผลผลิตของตนเอง ให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาต่ำและช่องทางในการประกอบอาชีพอื่น มีจำกัดหลังจากทำนาแล้วชาวนาส่วนใหญ่จะว่างงาน การนำเอางานพัฒนาชุมชนมาใช้จะทำให้เศรษฐกิจของ ชวชนบทดีขึ้น คือ ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ช่วยแก้ปัญหาการว่างงานส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ลดความแตกต่างทาง ด้านเศรษฐกิจของประชาชน ทำให้ประชาชนมีฐานะทางด้านเศรษฐกิจดีขึ้นและประเทศชาติมีความมั่นคงขึ้นงานทางด้านการพัฒนาชุมชน เป็นงานที่สำคัญเพื่อการแก้ไขปัญหาสังคมและมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น โดยให้ข้าราชการปัญญาชนของชาติและผู้นำท้องถิ่นลงไปทำงานในชุมชน เพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างประชาชนที่อยู่ในชนบทและประชาชนที่อยู่ในชุมชนเมือง จึงนับว่างานพัฒนาชุมชนจะก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสามัคคีต่อกันระหว่างคนในชาติทำให้ประชาชนในชนบทเกิดความรักในถิ่นฐานของตนเอง การพัฒนาชุมชนจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความมั่นคง ความรักความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติของสังคมไทย

งานการพัฒนาชุมชนนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ ซึ่งก็จะพัฒนาด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพราะทุกภาคส่วนการพัฒนาจะมีส่วนช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมาก กล่าวคือหากให้การพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวโดยละทิ้งหรือไม่ให้ความสำคัญแก่ด้านอื่นอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ด้านที่ได้รับการพัฒนานั้นจะ ไม่ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง เพราะมีด้านที่ไม่ได้รับการพัฒนาจะกลายเป็นปัญหาที่แฝงอยู่ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาชุมชนจึงต้องพัฒนาทั้งคนและวัตถุไปพร้อม ๆ (พระบุญ โชค กิตติสาร (คำภีระ). 2555)กัน จากสภาพที่แตกต่างกันย่อมมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชุมชนเป็นอย่างมากและยิ่งชุมชนที่กำลังพัฒนาจะต้องประสบปัญหาอย่างมากไม่ว่า

จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และประสบกับปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีก เช่น การไม่ได้ ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ขาดการประสานงานหรือการให้ ความร่วมมือกับส่วนราชการ ปัญหาการจัดสรรงบประมาณ ความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชน เป็น ต้น (ทานตะวัน อินทร์จันทร์. 2546)

พระพุทธศาสนาเป็นส่วนสำคัญ ในการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชนชาวไทย และเป็นสิ่งที่ ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความสงบสุขร่มเย็นจากการประพฤติปฏิบัติ ตามหลักพระธรรมคำสอนโดยการนำ หลักธรรมทางพุทธศาสนา มาปฏิบัติ เป็นวิถีชีวิตมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา มีการปฏิบัติตามค่านิยมให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตตามแบบอย่างชาวพุทธครบถ้วน มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้ยึดมั่นในคุณงามความดี มีการขัดเกลาพฤติกรรมให้อยู่ ร่วมกันมีคุณธรรมยึดถือพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา มาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต สืบเนื่องต่อกับหลักพุทธธรรมมุ่งหมายให้บุคคลทำลายความเห็นแก่ตัวให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วน ร่วมเป็นสำคัญรู้เท่าทัน ความเป็นจริงแห่งสังขารเข้าใจตนเองและสังคม ความเป็นมาของโลกละเลยความยึดมั่นกับสิ่งที่ไม่เป็นแก่นสาร แม้กระทั่งตัวของตัวเองเตือนให้บุคคลมีความเกรงกลัวและ ละอายต่อบาปประพฤตินให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนา จิตสำนึกทางสังคมและเศรษฐกิจตามแนวทางคำสอนของพระพุทธศาสนา ในส่วนที่เกี่ยวกับอบายมุข และสิ่งเสพติดพระพุทธร่องค์ทรงแนะนำหนทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักธรรม เพื่อนำไปใช้ ดำเนินชีวิตให้พบกับความสุขหรือรู้จักการละอายเกรงกลัวต่อบาปละความชั่วทั้งหลาย ซึ่งจะส่งผล ให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างปกติสุขและนำไปสู่สังคมที่มีแต่ความสงบสุข

พระพุทธศาสนาอาศัยหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ ให้มีการเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ผูกมิตรไมตรีถือว่าเป็นหลักที่สร้างความสงบสุข ให้เกิดขึ้นในสังคมและโลก (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/51.)งานพัฒนาชุมชนด้านสังคมด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนได้ ฉะนั้นในงานพัฒนาชุมชนจึงพยายามที่จะพัฒนาด้าน สังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและ กันเพราะทุกภาคส่วน การพัฒนาจะมีส่วนช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นทางพระพุทธศาสนา ก็เช่นเดียวกันยังเป็นหน่วยสนับสนุนในการที่จะพัฒนาชุมชนซึ่งในทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้นำ หลักธรรมที่เป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนาชุมชนคือ หลักสัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมของผู้ดีหรือ คุณสมบัติของคนดี ถ้าผู้ใดมีหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการจะได้รับคุณประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง เพราะ เป็นคุณสมบัติของคนดี คือ รู้จักหลักแห่งการดำรงชีวิตเป็นผู้ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยไม่ คิดว่าตนเองวิเศษหรือฉลาดกว่าคนอื่น เป็นผู้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บเพราะไม่ทำอะไร หักโหมเกิน กำลังของตน ทำให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีและยังดำรงชีพอยู่ได้ด้วย ความไม่ประมาทเพราะรู้จักคบเพื่อน เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและ

กันอยู่เสมอ ในยามที่ระลึกถึงกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้เกิดขึ้นด้วย หากสังคมใดต้องการที่จะเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นก็ควรที่จะต้องนำเอาหลักธรรมธรรมไปใช้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาชุมชนโดยมีหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สามารถนำไปบูรณาการใช้ในการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ใช้สอนชาวบ้านสาละเมิงให้ทุกคนเป็นคนดีบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อสังคมและส่วนรวม มีความสามัคคีต่อสังคมที่เราดำเนินชีวิต การที่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญถึงความสามัคคี เนื่องมาจากมนุษย์ทุกคนที่เกิดมามีสังขมาต้องมีความสามัคคีได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการอยู่ร่วมกันและดำรงชีวิตของมนุษย์โดยมนุษย์ไม่สามารถอยู่ได้ตามลำพัง โดยสังขมาของมนุษย์เริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว ซึ่งการอยู่ร่วมกันของสังขมามนุษย์จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในฐานะต่าง ๆ (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์และคณะ. 2532 : 25) หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2546 : 25-28) คือ 1. ฉัณฺณมยฺหา คือ รู้จักเหตุ รู้หลักการ กฎเกณฑ์ รู้เหตุที่ทำให้เกิดผล รู้สาเหตุ ความเป็นไปในการดำเนินชีวิต บทบาทของผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ 2. อุตฺถมยฺหา คือ รู้จักผล รู้ ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ รู้จักผลที่สืบเนื่องจาก การกระทำรู้ว่าการดำเนินชีวิตอยู่นั้นประสงค์ประโยชน์ใด 3. อุตฺตมยฺหา คือ รู้จักตน รู้ความเป็นจริงของตนว่า เป็นใคร มีความรู้ ความ สามารถ ความถนัด มีคุณธรรม เช่นใด เพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมและการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องถูกต้องต่อไป 4. มัตตมยฺหา คือ รู้จักประมาณ รู้จักพอดี พอเหมาะ พอควร 5. กาลมยฺหา คือ ความรู้จักกาล รู้เวลาอันเหมาะสม เช่น ตรงต่อเวลา ทัน เวลา และพอเวลา เป็นต้น 6. ปริสฺสมยฺหา คือ รู้จักชุมชน รู้จักการประพาสต่อชุมชน รู้จักการวางตัว การแต่งกาย และกริยามารยาทให้ถูกต้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี 7. ปุคฺคณมยฺหา คือ การรู้จักบุคคล เข้าใจลักษณะของบุคคล รู้จักการปฏิบัติต่อบุคคลได้เหมาะสม

จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตของชุมชนดังกล่าว จนได้รับรางวัลเพื่อเป็นสิ่งการันตีถึงความสามัคคี ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เช่น โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชรามิคและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ได้รับรางวัลชนะเลิศ โครงการคัดแยกขยะ ขยะเหลือศูนย์ มีรางวัลพัฒนาชุมชนดีเด่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น ระดับจังหวัด ได้รับรางวัลหมู่บ้านที่มีผลงานการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่น ได้รางวัลชนะเลิศ โครงการ หน้าบ้านน้อมอง ท่าผาน่าอยู่ ได้รับรางวัลการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่นตามโครงการหมู่บ้านสะอาดตา เกาะคาประทับใจ ผู้วิจัยตั้งใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านสาละเมิง ตำบลท่าผาอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นและเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษา เพื่อพิจารณาเป็นนโยบายและเพื่อ

นำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนอื่นให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ก. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ภาคเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจากตำราวิชาการ บทความและงานแปลตลอดจนแหล่งข้อมูลเอกสารอื่นๆ ได้แก่ 1. ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและคัมภีร์อรรถกถา 2. ชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ ตำราทางวิชาการต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

ภาคสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ swot และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำชุมชน จำนวน 8 รูป/คน สัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการได้มาอย่างไรเกี่ยวกับรางวัลของหมู่บ้าน มีการบริหารจัดการการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธานกลุ่ม อสม.ประชาชนเจ้าหน้าที่ภาครัฐผู้ประกอบการและหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยสิ่งที่สนใจศึกษาอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยเข้าร่วมในกิจกรรมในพื้นที่ในการศึกษา อาศัยการติดตามอย่างเป็นธรรมชาติ ต่อสถานการณ์ สภาพแวดล้อม การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะเด่น อุปสรรคปัญหา สิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรค ทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตความเป็นจริง การศึกษาซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงต้องมีการสอบถามข้อมูลเชิงลึกต่อไป

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการค้นหาข้อมูลอย่างเป็นทางการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแบบสอบถามที่ได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องในการวิจัย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3) การสนทนากลุ่ม เพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ให้ผู้สนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะกันอย่างกว้างขวางตรงประเด็นสำหรับการตอบคำถามวิจัย โดยการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญร่วมกันกำหนด วัน เวลา สถานที่เพื่อจัดเวทีพูดคุยแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยนัดหมายขอสัมภาษณ์ล่วงหน้าสัมภาษณ์เกี่ยวกับรางวัลที่หมู่บ้านได้มาอย่างไร มีกระบวนการทำงาน วิธีการอย่างไร ในการแบ่งหน้าที่ เพื่อตอบวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หลังจากจัดเวทีสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยถอดบทเรียนจากเวทีแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการตามกรอบสัปปุริสธรรม 7

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ให้อยู่ภายใต้แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง จากการศึกษาพบว่า

1. ศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการ จะพบว่า ความเข้มแข็งของชุมชน มีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ตรงกันจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคี ชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทุกกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จจะใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ระดับ คือ ขั้นการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ขั้นการวางแผนพัฒนา

โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ขั้นตอนการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ขั้นตอนประเมินผลการพัฒนา

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ชาวบ้านมีความรักความสามัคคี สามารถดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหัวใจหลักของหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง คือ การแบ่งการงานเป็น 3 รุ่น คือผู้สูงอายุ วัยทำงาน เยาวชน การทำงานเยาวชนจะมีส่วนร่วมทุกงานทุกกิจกรรมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และประเพณีวัฒนธรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมต่อไป

ด้านอาชีพ พบว่า มีการสร้างอาชีพให้ชาวบ้านมีการประกอบอาชีพที่สุจริต การที่เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชรามิคทำให้เกิดอาชีพอื่น ๆ เช่น การนวดสปาเชรามิค นวดสปาสมุนไพร การขายของฝาก การขายผลิตภัณฑ์กระดาศา เครื่องจักรสาน มีการฝึกอาชีพสงวนของไทยให้กับกลุ่มเยาวชน เพื่อสืบต่องาน

ด้านวัฒนธรรมประเพณี พบว่า มีการปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณีให้กับเยาวชนรุ่นหลัง เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน มีการรักษาประเพณีและวัฒนธรรมเป็นการเรียนรู้สืบทอดจากบรรพบุรุษ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่ามีการดูแลและเอาใจใส่โดยเฉพาะการจัดการด้านขยะมูลฝอยประชาชนให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง

จากผลการศึกษา พบว่า ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ในการอยู่ร่วมกัน มีการนำมาประยุกต์ใช้อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้จักหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติ ด้านความเป็นผู้รู้จักผลรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายรู้หน้าที่และรู้ประโยชน์ที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้ว่าตัวตนของเราเป็นใคร มีฐานะหรือทำหน้าที่อะไร ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณหรือความพอดี ความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์ ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมว่า เวลาไหนควรทำ เวลาไหนไม่ควรทำและระยะเวลาในการทำงาน ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล ความแตกต่างแห่งบุคคล

ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมปฏิบัติภายใต้ขอบเขต ภาระหน้าที่ของตน มีการวางแผนการทำงานอยู่เสมอ เพื่อมิให้เกิดการสับสนในขั้นตอนการทำงาน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า จากกิจกรรมที่ร่วมกันของผู้นำชุมชน มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งกฎหมาย และปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

2. ด้านความเป็นผู้รู้จักผล (อัตถัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง มีมุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมาย มีการบริหารจัดการที่ดี ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

3. ด้านความเป็นผู้รู้จักตนเอง (อัตถัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า จากกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง มีการวางตัวได้อย่างเหมาะสม เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน ปรับตัวเข้ากับประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

4. ด้านด้วยความเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตถัญญตา)

จากการศึกษา พบว่า จากกิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง มีการพัฒนาชุมชนตามความจำเป็นของชุมชน มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด จัดกิจกรรมส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

5. ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา (กาลัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า จากกิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง มีการลำดับขั้นตอนในการทำงานรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองและตรงต่อเวลา แก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ และรู้ว่าอะไร ควรทำก่อนอะไรควรทำทีหลัง

6. ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปริสัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า จากกิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ให้บริการต้อนรับ ดูแลผู้เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนเป็นอย่างดี

7. ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล (บุคคลัญญาตา)

จากการศึกษาพบว่า จากกิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง มอบหมายหน้าที่ในชุมชนให้กับบุคคลที่มีความสามารถในชุมชน จัดกิจกรรมที่บุคคลทุกคนในชุมชนเข้าร่วมได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในด้านการพัฒนาสังคมควรมีการนำปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาสังคมไปปรับใช้ในหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะคา จังหวัดลำปางต่อไป ส่วนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจควรมีหน่วยงานติดตามตรวจสอบการเสนอแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการและควรเน้นที่พัฒนาเรื่องปากท้องของประชาชนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควรเน้นการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนให้ประชาชนรับทราบและควรมีการเน้นให้มีการอนุรักษ์รักษาแบบยั่งยืน

References

- จำนง อติวัฒนสิทธิ์และคณะ. (2532). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทานตะวัน อินทร์จันทร์. (2546). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองลำพูน. **การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญโชค กิตติสาร (คำภีระ). (2555). ประสิทธิภาพการบริหารการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอยะผา จังหวัดสระบุรี. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานเรศ โสภิตติโก (ฤทธิเดช). (2557). การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตนอำเภอสรีรัตนจังหวัดศรีสะเกษ. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.